

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในการบริหารงานของหน่วยงานหรือองค์กรใดก็ตาม ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบทั้งบุคลากรและผลงานที่เกิดขึ้น ดังแนวคิดที่ว่า ผู้บริหารจึงต้องมุ่งทั้งคนทั้งผลงาน ทำงานเป็นทีม เพื่อให้เพื่อนร่วมงานเกิดความพึงพอใจ เกิดความร่วมมือร่วมใจจะทำให้งานสำเร็จสูง (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2525 : 79 – 81) ดังนั้น คุณลักษณะของผู้บริหารที่ดีจะประกอบไปด้วย การมีสติปัญญาดี มีความรับผิดชอบ ตามหน้าที่สูงมีฐานะทางสังคมทางเศรษฐกิจดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความมานะอดทนไม่ทอดทิ้ง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุผลตามที่ต้องการได้ หากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่ไม่เหมาะสมก็จะทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานและจะทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จ (สุรนีย์ บุญทิม. 2542 : 2)

การบริหารองค์กรเป็นงานในหน้าที่ของผู้บริหารโดยตรง ซึ่งจำแนกเป็นหมวดหมู่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะงาน ตามโครงสร้างของการจัดองค์กร ตามระบบและตามแนวคิดของนักบริหารแต่ละคน บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ต้องใช้ความเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำ เป็นหัวหน้าในการใช้อำนาจและตำแหน่งที่มีในการบริหารจัดการองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ผู้บริหารต้องมีความเป็นมืออาชีพ เพราะผู้บริหารเปรียบเสมือนจอมทัพสำคัญที่จะนำองค์กรให้ก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้ผู้บริหารควรมีคุณสมบัติที่สำคัญประการแรก ต้องมีภูมิรู้ ผู้บริหารต้องมีความรู้ทางการบริหารศาสตร์ เข้าใจหลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหาร มีทักษะที่จำเป็นในการบริหารงาน รวมทั้งมีความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ มีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ มีเทคนิควิธีด้านการประสานงาน การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ประการที่สอง ภูมิธรรม ผู้บริหารที่ดีย่อมมีภูมิธรรมในการบริหารความเลื่อมใส ศรัทธาในศาสนา โดยเฉพาะต้องรู้จักการใช้หลักธรรมทางศาสนาเพื่อการบริหารงาน เช่น พรหมวิหาร 4 ทศพิธราชธรรม 10 สังคหวัตถุ 4 อิทธิบาท 4 และประการที่สาม ภูมิฐาน หมายถึงคุณลักษณะที่เหมาะสมในการเป็นผู้บริหารทั้งด้านการพูดจา การแต่งกาย บุคลิกภาพส่วนบุคคล ในเรื่องนี้ กิตติ ตย์คานนท์ (2530 : 23) ได้กล่าวสนับสนุนว่าผู้บริหารต้องพัฒนา

หลังจากนั้น พ.ศ. 2496 ได้มีการตราพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ขึ้นใช้แทนกฎหมายเก่าทั้งหมด และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอยู่เป็นระยะจนถึง พ.ศ. 2546 ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับบทบัญญัติหมวดว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และในที่สุด ได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (โกวิทย์ พวงงาม. 2550 : 190)

เทศบาลเมืองมหาสารคาม จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งเทศบาล พ.ศ. 2479 เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2479 (ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 53 หน้า 1215 ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2479) มีพื้นที่ประมาณ 24.14 ตารางกิโลเมตร มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจและหน้าที่ในการตัดสินใจในการบริหารงานเทศบาล ตราเทศบัญญัติ และอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด โดยโครงสร้างการบริหารจัดการตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าว แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คณะผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้บริหารที่ได้มาจากการเลือกตั้ง ได้แก่ นายกเทศมนตรี ส่วนที่ 2 ผู้บริหารส่วนราชการภายใน ซึ่งประกอบด้วย 9 ส่วนการบริหาร ดังนี้ 1) สำนักปลัดเทศบาล 2) สำนักการช่าง 3) กองคลัง 4) สำนักการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม 5) กองการศึกษา 6) กองสวัสดิการสังคม 7) กองวิชาการและแผนงาน 8) หน่วยงานตรวจสอบภายใน 9) สถานธนาภิบาล โดยการสรรหาผู้บริหารส่วนที่ 2 นี้ได้มาจากการสอบคัดเลือก และการคัดเลือก (สำนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม. 2551)

จะเห็นได้ว่าในส่วนราชการต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้มีหัวหน้าส่วนราชการ ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารส่วนงาน ทั้งนี้เป็นไปเพื่อนำนโยบายของฝ่ายบริหารไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ได้บังคับบัญชา เป็นอย่างดีผลงานจึงจะเกิดประสิทธิภาพ หากได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีผลงานออกมาก็จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร แต่ในทางตรงกันข้ามหากผู้บริหารขาดความรู้และทักษะในการบริหารงาน และการสร้างพวกพ้อง การแสวงหาอำนาจ ใช้อำนาจของตนเองบังคับหรือโน้มน้าวพนักงานประจำทำตามความต้องการของตนเอง โดยไม่ยึดผลประโยชน์ของ

ส่วนรวมและความถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย (สายยันต์ ภิรมย์กิจ. 2547 : 19)

ดังนั้นผู้บริหารสมควรอย่างยิ่งที่จะหาวิธีสะท้อนมุมมองของผู้ได้บังคับบัญชาต่อคุณลักษณะของตนเอง เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนตนเองจะได้มาซึ่งความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพในการบริหารพัฒนาองค์กรต่อไป ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยของเกษราภรณ์ วงศ์ก่อ (2550 :

บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อคุณลักษณะของผู้บริหาร ส่วนราชการเทศบาลเมืองหนองคาย พบว่า ระดับความคิดเห็นของพนักงานต่อคุณลักษณะของผู้บริหารในด้านบุคลิกภาพ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านวิชาการและด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยยังมีข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารยังต้องปรับปรุงวุฒิภาวะทางอารมณ์ให้มากขึ้น ปรับปรุงวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งภายในองค์กร ควรกำหนดนโยบายสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงาน เสียดสละอนุเคราะห์ช่วยเหลือบุคคลอื่นและมีความซื่อตรง ติดตามผล และประเมินผลงานอย่างต่อเนื่อง และกล้าตัดสินใจและให้ความยืดหยุ่นในการบริหารงาน อย่างเป็นระบบ

จากการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวข้างต้น ประกอบกับยังไม่มีงานวิจัยเรื่องความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อคุณลักษณะผู้บริหารเทศบาลเมืองมหาสารคาม ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อคุณลักษณะผู้บริหารเทศบาลเมืองมหาสารคาม อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน และได้ขอสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อเทศบาลเมืองมหาสารคาม

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการศึกษาความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อคุณลักษณะผู้บริหารเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคามต่อคุณลักษณะผู้บริหารเทศบาลเมืองมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม ที่มีเพศ ระดับการศึกษา และสถานภาพในหน่วยงานแตกต่างกันต่อคุณลักษณะผู้บริหารเทศบาลเมืองมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของพนักงานเทศบาลต่อคุณลักษณะผู้บริหารเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

5. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น

5.1.1 เพศ

5.1.2 ระดับการศึกษา

5.1.3 สถานภาพในหน่วยงาน

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม ที่มีต่อคุณลักษณะผู้บริหารเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 6 ด้าน ได้แก่

5.2.1 ด้านบุคลิกภาพ

5.2.2 ด้านความเป็นผู้นำ

5.2.3 ด้านมนุษยสัมพันธ์

5.2.4 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

5.2.5 ด้านวิชาการ

5.2.6 ด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงาน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. เทศบาล หมายถึง เทศบาลเมืองมหาสารคาม ที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งเทศบาล พ.ศ. 2479

2. พนักงานเทศบาล หมายถึง พนักงานเทศบาลที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการในเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณหมวดเงินเดือนของเทศบาลและให้หมายรวมถึงพนักงานครูเทศบาล ที่ได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนของรัฐบาลและเทศบาลนำมาจัดเป็นเงินเดือน ประกอบด้วยพนักงานเทศบาลสามัญ พนักงานครูเทศบาล ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้าง (ลูกจ้างชั่วคราว)

3. ผู้บริหาร หมายถึง นายกเทศมนตรี และผู้บริหารที่เป็นหัวหน้าส่วนราชการในเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้แก่ ปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการกอง หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล หัวหน้ากอง ผู้บริหารสถานศึกษา

4. คุณลักษณะของผู้บริหาร หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะที่ชี้ให้เห็นลักษณะประจำตัวของผู้บริหารส่วนราชการในเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 6 ด้าน ได้แก่

ด้านบุคลิกภาพ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านวิชาการ และด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงาน

5. ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะของผู้บริหารเกี่ยวกับภาพลักษณ์ ได้แก่ มีความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงาน มีวุฒิภาวะทางสติปัญญาเหมาะสม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์เหมาะสม มีสุขภาพจิตดี วาจาสุภาพต่อบุคคลทุกวัย ทุกสถานะ และการแต่งกายสุภาพ เรียบร้อย น่าเคารพนับถือ

6. ด้านความเป็นผู้นำ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกของกลุ่มให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการได้ เช่น กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ มีความรับผิดชอบ สร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นในองค์กร รู้จักแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ใจกว้าง ส่งเสริมและพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชา

7. ด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล กลุ่มอาชีพ เพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การให้เกียรติผู้ร่วมงาน ยกย่องชมเชย ยิ้มแย้มแจ่มใส ปรับตัวและสามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี สามารถสร้างเครือข่ายการทำงานกับบุคคลทั้งในและนอกองค์กรได้เป็นอย่างดี

8. ด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง คุณธรรมที่เป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติจนเกิดความเคยชิน และกระทำไปด้วยจิตสำนึกว่าเป็นความดีที่ผู้บริหารมี เช่น มีความเสียสละต่อส่วนรวม การสำรวมกาย วาจา ใจ อนุเคราะห์ช่วยเหลือบุคคลอื่นที่เดือดร้อน มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง มีความอดทนอดกลั้น และปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความยุติธรรม

9. ด้านวิชาการ หมายถึง คุณสมบัติที่แสดงว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ประสพการณ์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ได้แก่ มีความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่ มีความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการบริหารงาน มีความรู้เกี่ยวกับองค์กร และการพัฒนาองค์กร การนิเทศ การแนะแนว ประเมินผล ใช้สื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน

10. ด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงาน หมายถึง ทักษะที่จำเป็นของผู้บริหาร ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจลักษณะงานที่ปฏิบัติ มีความเข้าใจกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน มีความรู้ความเข้าใจสถานการณ์การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลง มีความรู้ความเข้าใจในนโยบายและแผนงานของเทศบาลเมือง

มหาสารคาม และพัฒนาตนเองให้เป็นคนทันสมัย ใฝ่รู้ใฝ่เรียน แสวงหาความรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อสนเทศที่ได้จากการวิจัย สามารถใช้เป็นข้อมูลนำเสนอคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองมหาสารคาม และหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ในจังหวัดมหาสารคาม ทั้งส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น เพื่อประกอบการพิจารณาพัฒนา ปรับปรุงคุณลักษณะผู้บริหาร ให้ดียิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY